

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijai

Dėl Justo Ivanausko peticijos dėl sekso, erotinių prekių ir jų reklamos draudimo

Siunčiama el. paštu

2025-10-02

Vilnius

Interneto žiniasklaidos asociacija (IŽA), atstovaudama Lietuvos interneto žiniasklaidos priemones, susipažino su Justo Ivanausko peticija dėl sekso, erotinių prekių ir jų reklamos draudimo, teikia savo nuomonę. Pritariame tikslui apsaugoti nepilnamečius nuo žalingos informacijos, tačiau manome, kad papildomi draudimai turi būti svarstomi atsakingai, įvertinant poveikį žiniasklaidos rinkai, informacijos laisvei ir demokratijai.

Lietuvoje galioja griežtos nuostatos pagal LR Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą, draudžiančios nepilnamečiams skirtą erotinio pobūdžio reklamą. IŽA manymu, šis reglamentavimas sukuria labai aiškią pareigą atsakingoms institucijoms kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų ir imtis įstatymuose numatytų veiksmų.

Piliečiai, pastebėję galimus pažeidimus, taip pat turi teisę informuoti atitinkamas institucijas. Tam yra sudarytos patogios priemonės. Pavyzdžiui, interneto karštoji linija „Švarus internetas“ leidžia anonimiškai pranešti apie žalingą ar neteisėtą turinį internete. Tokie pranešimai yra nagrinėjami, o pasitvirtinus – perduodami atsakingoms institucijoms, kurios imasi veiksmų.

IŽA nėra žinoma faktų, kad tokie pranešimai būtų ignoruojami ar nesvarstomi, todėl darome prielaidą, jog esamas teisinis reguliavimas sudaro pakankamas prielaidas veiksmingai apsaugoti nepilnamečius nuo žalingo viešosios informacijos poveikio.

Jei svarstomi papildomi ribojimai, būtina įtraukti žiniasklaidos organizacijų nuomonę dėl poveikio rinkai ir informacijos laisvei, taip pat vaiko teisių apsaugos ekspertų vertinimus dėl galimų spragų. Sprendimai turi būti pagrįsti analize ir proporcingumo principu.

Pastaruoju metu daugėja iniciatyvų, ribojančių reklamos rinką, nors žiniasklaida laikosi teisės aktų, moka mokesčius ir užtikrina objektyvumą. Tuo tarpu socialiniuose tinkluose klesti melagienos, propaganda ir dezinformacija. Mažėjant objektyvios žiniasklaidos pajamų šaltiniams, šios lėšos persikelia į nekontroliuojamas platformas, kuriose informacijos kokybė nėra užtikrinama. Kiekvienas naujas ribojimas mažina žiniasklaidos pajamas, o kompensacinių mechanizmų nėra. Tai kelia grėsmę nepriklausomai žiniasklaidai ir demokratijai.

Peticijos autorius cituoja Vaiko teisių apsaugos kontrolierę Editą Žiobiene: „Perdėtas seksualumo demonstravimas, erotizmas, darytina prielaida, gali neigiamai veikti vaiko psichosocialinį vystymąsi. Tokios informacijos, taip pat ir prekių, prieinamumas nepilnamečiams neprisideda prie tinkamo vaiko

auklėjimo ir jo gerovės.“ Taip pat iniciatorius remiasi tarptautine praktika (Australija, JK, Norvegija), kur, anot jo, įvesti ribojimai seksualizuotoms reklamoms.

IŽA pripažįsta vaikų apsaugos svarbą, tačiau pabrėžia, kad:

- Lietuvoje jau galioja griežtas reguliavimas, užtikrinantis nepilnamečių apsaugą.
- Draudimai be poveikio analizės gali pakenkti nepriklausomai žiniasklaidai ir informacijos įvairovei.
- Socialiniai tinklai, kur klesti melagienos, nėra taip reguliuojami – ribojimai žiniasklaidai dar labiau iškreipia konkurenciją.
- Yra alternatyvūs sprendimai: stiprinti kontrolę, švietimą, technologinius filtrus, skatinti atsakingą reklamą.

Šiuo metu Seime planuojamas dar vienas ribojimas – Seimo nario Karolio Neimanto Reklamos įstatymo Nr. VIII-1871 papildymo 14-8 straipsniu projektas, kuriuo siūloma uždrausti nesveiko ir greito maisto reklamą nuo 7 valandos ryto iki 21 valandos. Jei šis draudimas būtų priimtas, Lietuva taptų viena iš griežčiausiai žiniasklaidą reguliuojančių valstybių Europos Sąjungoje.

Visus šiuos siūlymus vertiname kaip sistemingą nepriklausomos žiniasklaidos silpninimą, nuosekliai įvedant naujus reklamos draudimus, kurie mažina sektoriaus pajamas ir galimybes veikti savarankiškai. Nuo 2025 m. liepos įsigaliojo azartinių lošimų reklamos draudimai, prie kurių sektorius dar nespėjo prisitaikyti. Tuo tarpu nauji siūlomi ribojimai nėra numatyti nei Vyriausybės programoje, nei pagrįsti poveikio rinkai vertinimu.

Pagarbiai,

Lina Bušinskaitė

Interneto žiniasklaidos asociacijos pirmininkė